Punkt i protokollet PR 27/2026 rd

Plenum

Tisdag 24.3.2026 kl. 14.00—18.54

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om välfärdsområden (RP 189/2025 rd)

Regeringens proposition RP 27/2026 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 6 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till förvaltningsutskottet, som social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande till.

För debatten reserveras i detta skede högst 45 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen.

Minister Ikonen, varsågod.

Debatt

15.34 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen aiempaa alijäämien kattamiskautta koskevaa esitystä. Hallitus antoi joulukuussa esityksen, jonka mukaan valtiovarainministeriö voisi väliaikaisesti hyvinvointialueen hakemuksesta tietyin edellytyksin myöntää mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä. Sääntelyä esitetään nyt täydennettäväksi siten, että määräaikaa voisi tietyin edellytyksin antaa vuoden 2029 loppuun asti. Myös uusi määräaika voitaisiin myöntää niille hyvinvointialueille, joille se on välttämätön lainsäädännön noudattamiseksi mutta joille alijäämän kattaminen tässä uudessa aikataulussa olisi mahdollista.

Hallitus päätti täydentää esitystään, kun helmikuussa 2026 päivitetyssä hyvinvointialueitten rahoituksen painelaskelmassa ennakoitiin vuodelle 2027 joulukuun painelaskelmaa pienempää valtionrahoituksen tasoa. Tämä johtuu ennen kaikkea hyvinvointialueiden ennusteita paremmasta talouden toteumasta vuonna 2025. Hyvinvointialueiden vuoden 2025 tilinpäätösarvioissa ennakoidaan, että hyvinvointialueiden yhteenlaskettu ylijäämä olisi noin 650 miljoonaa euroa, kun aikaisemman laskelman pohjana olleiden alueiden tilinpäätösennusteiden mukaan se oli ollut noin 230 miljoonaa euroa. Muutos johtaisi rahoituksen jälkikäteistarkistuksen pienenemiseen loppuvuonna 2025 ennakoitua enemmän. Jälkikäteistarkistuksella siis korjataan jälkikäteen rahoituksen tasoa vastaamaan toteutunutta koko maan tasolla, ja se tulee mekaanisesti suoraan rahoituslaista, eli kyse tässä ei ole hallituksen rahoituksen leikkauspäätöksestä, vaan se on mekaaninen laista tuleva leikkautuminen.

Rahoituksen tason lasku erityisesti vuonna 2027 tiukentaa osalla hyvinvointialueista sopeutustarvetta aiemmin arvioidusta, mikä vaikeuttaa alueiden mahdollisuuksia kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2028 loppuun mennessä. Myöskään alueiden alijäämien pienentyminen ei kompensoi laskenutta rahoitusta suurimmalla osalla alueista. Järjestetyssä kuulemistilaisuudessa hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy lähtökohtaisesti kannattivat hallituksen esityksen täydentämistä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee pääsääntöisesti jatkossakin kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin viime keväänä antaman ratkaisun mukaan rahoitusperiaatteen toteutuminen edellyttää sitä, että ministeriöt seuraavat riittävän ajantasaisesti hyvinvointialueiden tilannetta ja ryhtyvät tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin. Oikeuskanslerin mukaan useita tai useimpia hyvinvointialueita laajasti koskevissa ongelmissa lainsäädännön muuttaminen on tarpeellinen ja välttämätönkin keino rahoituksen ja lakisääteisten velvoitteiden tasapainon saavuttamiseksi. Alkuperäisen hallituksen esityksen täydentämistä voidaan pitää siis valtiosääntöoikeudellisesti perusteltuna.

Hallituksen esityksen mukainen lainsäädäntökokonaisuuden täydentäminen mahdollistaisi useammalle hyvinvointialueelle kertyneen alijäämän kattamisen lainmukaisessa määräajassa. Alueet voisivat myös laatia talousarvionsa ja suunnitelmansa paremmin hyvinvointialuelain mukaisesti. Näin ollen esitys vahvistaisi laillisuusperiaatteen toteutumista ja lisäisi oikeusvarmuutta. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva väliaikainen sääntely olisi esityksen mukaan voimassa vuoden 2030 loppuun saakka.

Käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamistarve ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi.

Arvoisa puhemies! Niiden alueiden, jotka eivät objektiivisesti arvioiden kykene kattamaan kertyneitä alijäämiä edes pidennetyssä määräajassa, voidaan arvioida olevan sillä tavoin vaikeassa tilanteessa, että sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön harkittavaksi jää voimassa olevan lainsäädännön ja sen soveltamiskäytännön mukaisesti hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäminen. On huomattava, että arviointimenettelyn myötä näiden alueiden tasapainotusikkuna muodostuisi lähtökohtaisesti nyt esitettyäkin lainsäädäntöä pidemmäksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.39 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vanhaa sanontaa käyttäen hallituksen esitys on oikeansuuntainen mutta riittämätön. Lakiesityksen perustelujen muissa vaihtoehdoissa todetaan seuraavaa: ”Vaihtoehtona nyt ehdotettavalle enimmäiskattamismääräajalle voidaan pitää alijäämän kattamiskauden aluekohtaista jatkamista enintään vuoden 2030 loppuun. Valtiovarainministeriön simulaatiolaskelman mukaan tämä tarjoaisi kuitenkin vain marginaalisen parannuksen alijäämien kattamiseen vaadittavaan nettokustannusuraan.” Valtiovarainministeriön näkökulmasta tämä voi toki olla marginaalinen parannus.

Johtuen hallituksen tähän mennessä harjoittamasta kurittamisesta on hyvinvointialueiden talous vedetty niin kireälle, että niille yksittäistenkin miljoonien muutokset ovat merkittäviä. Jokaisen euron leikkaus on pois ihmisten terveydestä ja turvallisuudesta. Valtiovarainministeriöllä ja hallituksella näyttääkin olevan hukassa, montako nollaa missäkin leikattavassa summassa on, ja varsinkin se, mitkä näiden leikkausten vaikutukset ovat.

Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että pidempi alijäämien kattamisaika antaisi sadoille hyvinvointialueiden työntekijöille poispääsyn irtisanomisuhasta ja muutaman vuoden kuluttua takaisinpalkkauksesta, olettaen, että he ylipäätään ovat enää käytettävissä entisiin työtehtäviinsä. Kattamisajan pidentäminen antaisi myös inhimillisemmän aikataulun järjestää palvelunsa kolmen todella ison myllerryksen vuoden jälkeen, jotka hallitus on leikkauksillaan aiheuttanut.

Hyvinvointialueet ovat jo leikanneet miljardeilla kustannusten kasvua, aivan kuten soteuudistuksella tavoiteltiin. Hyvinvointialueiden alijäämät eivät myöskään ole niiden oma vika, vaan kuten Erholan työryhmän raportissa sanotaan: ”Rahoituksen tason määräytymisperusteet eivät ole alkuvaiheessa vastanneet toteutunutta palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä. Rahoituksen jälkikäteistarkistuskaan ei nosta rahoituksen tasoa pysyvästi yllättävän kustannussokin jälkeen eikä täytä alkuvaiheen rahoituspohjan vajetta.”

Hyvinvointialueet ansaitsevat tämän yhden vuoden lisähengähdyksen, joka lain perusteluissa on valtiovarainministeriönkin mielestä selkeä vaihtoehto. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.42 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Kun puhuimme viime syksynä aiemmasta hyvinvointialueiden taloutta koskevasta esityksestä, sanoin, että ihmisten arjen turvaa ei saa uhrata sen takia, että lukuja on vaikea tasapainottaa. Sama pätee tänään. Tämä uusi esitys on yksinkertaisesti järjen ääni tilanteessa, jossa olosuhteet ovat muuttuneet nopeasti.

Arvoisa puhemies! Moni meistä pohjoisen alueen asukkaista tietää omakohtaisesti, mitä tarkoittaa, jos palvelut sakkaavat — jos terveyskeskuksen aikoja ei löydy, kotihoidolla on liian kiire ja ambulanssin matkat ovat todella pitkiä. Nämä arjen palveluiden haasteet näkyvät toisilla alueilla enemmän kuin toisilla. Kun hyvinvointialueiden rahoitus tälle vuodelle muuttui, tuli joillekin alueille talouden tasapainottamisesta mahdoton yhtälö. Heiltä olisi vaadittu alijäämien kattamista sellaisessa aikataulussa, joka olisi tarkoittanut käytännössä suoria leikkauksia juuri näihin tärkeisiin ja välttämättömiin turvallisen arjen palveluihin.

Tämä esitys on tärkeä osa kokonaisuutta, koska se korjaa tilannetta. Se antaa pahimmassa tilanteessa oleville alueille yhden lisävuoden, aikaa vuoden 2029 loppuun asti, jotta he saavat taloutensa ojennukseen. Lisäaika on kuitenkin tarkoin harkittu. Sen voi saada vain, jos lisäaika on oikeasti tarpeen, ja vain, jos alue pystyy näyttämään uskottavan suunnitelman. Tämä ei ole mikään vapaalippu vaan tarkkaan harkittu keino välttää äkkijarrutus.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on ennen kaikkea kyse hyvinvointialueidemme turvasta, turvallisuudesta. Kun tiellä on liukasta, ei paineta jarrua pohjaan vaan hiljennetään vauhtia hallitusti ja pidetään auto hallinnassa. Tämä laki toimii samalla tavalla. Harkittu lisäajan myöntäminen on tärkeää siksi, että todelliset luvut hyvinvointialueilla muuttuivat. Osa alueista paransi tulostaan, mikä johti siihen, että rahoitusta sopeutettiin vuotta 2027 ajatellen enemmän kuin kukaan ennakoi. Lopputulos oli, että joidenkin alueiden tilanne meni niin kireäksi, ettei alijäämien kattaminen olisi onnistunut ilman suuria leik-

kauksia. Hyvästä tuloksesta ei tule rangaista. Ensihoidon, erikoissairaanhoidon, mielenterveyspalvelujen tai vanhuspalveluiden äkillisiä heikennyksiä ei voi pitää hyväksyttävinä. Kun lainsäädäntö ei enää vastaa todellisuutta eikä turvaa palvelujen rahoitusta, sitä on muutettava.

Arvoisa puhemies! Tämä ei poista vastuuta. Alueiden on edelleen tasapainotettava talouttaan, eikä lisäaika tarkoita lisää rahaa. Se tarkoittaa realismia ja sitä, ettei ihmisten hoitoa ja turvaa panna vaakalaudalle hallinnollisen aikarajan vuoksi. Tämä esitys antaa alueille mahdollisuuden hoitaa taloutensa hallitusti, ja ennen kaikkea se pitää ihmisten arjen turvassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.46 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Voisi sanoa, että vihdoin tuli esitys, joka pidensi alijäämän kattamisaikaa. Tässä on ollut aika monia vaiheita. Vähän reilu vuosi sitten taisi olla niin, että puhuttiin, että ei tasoiteta ja anneta alijäämän kattamisaikaa. Sitten tuli vaihe, että niille, jotka tekivät ylijäämää, annettiin 28:aan. Sitten tuli kolmas vaihe, jossa annettiin kattamisaikaa sellaisille, joiden on mahdollista päästä siihen suunnitelman kautta, ja nyt sitten tämä neljäs vaihe. Oppositio on aika pitkään puhunut siitä, että hyvinvointialueille pitäisi antaa aikaa tasapainottaa talouttaan ja toimintojaan. Se, että tässä on näin monen polun kautta menty, on tehnyt hyvinvointialueilla sen, että aika moni hyvinvointialue on aikamoisessa yt-kurimuksessa ollut tässä matkan aikana, kun on yritetty päästä näihin alkuperäisen lainsäädännön tavoitteisiin. Jo silloin vuodenvaihteen 23—24 tuntumassa täälläkin monet puhuivat siitä, että pitäisi olla enemmän aikaa — muun muassa SDP. Eli tässä on yritetty viestiä, ja nyt vihdoin viimein tämä kattamisaika alkaa olla siellä tasolla, missä on aikaa, mutta tämä prosessi on ollut aika kivulias tähän mennessä.

Tämän osalta täytyy muistaa se, että kuitenkin alueiden väliset erot ovat aika isoja, ja ne tulevat sieltä palvelutarpeesta. Meillä on rahoitus esimerkiksi tänä vuonna keskimäärin 4 850 euroa per asukas. Pienimmillään se on 4 052 euroa per asukas, se on Länsi-Uudellamaalla, ja suurimmillaan se on 6 055 euroa per asukas, ja se on Etelä-Savossa. Eli siinä nähdään tämä noin 2 000 euron tasoero näissä palvelutarpeissa. Se kertoo siitä, että tämä päälinja täällä taustalla rahoituksessa ja tarveperustaisuudessa on kohtuuhyvin kohdallaan. Siihen sitten liittyvät nämä alijäämän kattamistoimenpiteet ja sitten hienosäädöt siinä, kuinka näitä diagnooseja ja muita tehdään. Niihin on tullut nytten hyviä uudistuksia kahden vuoden keskiarvossa, eli ne eivät niin nopeasti heittele. Tätä on kyllä korjattu, ja niin on ollut tarkoituskin. Tässäkin on yksi esitys, joka nyt sitten antaa hyvinvointialueille lisäaikaa, ja tässä mielessä ollaan päästy eteenpäin.

Se, mikä täällä vielä tulee aika monen hyvinvointialueen toimesta, on se, että aika moni joutuu arviointimenettelyyn. Sen osalta toivoisi sitten erityisiä ratkaisuja myöskin näille, koska siellä tehdään aika kipeitä ratkaisuja koko ajan. Toivoisin, että hallitus harkitsisi näihin jotain erityistoimenpidettä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.50 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä.

Tämä hyvinvointialueen talouden tasapainottaminen ja alijäämien kattamiseen liittyvä lisäaika — todellakin näitä esityksiä on tänne saliin jo useampi vuosi odotettu, ja tietysti on

hyvä, että vihdoin ja viimein tähän asiaan on herätty. Nyt ollaan osan alueista kanssa pääsemässä siihen, että jatkoaikaa on tulossa sinne vuoden 2029 loppuun asti. Käytännössä tämä varmaan keventäisi tilannetta ehkä noin 4—5 hyvinvointialueella, joille se alkuperäinen kahden vuoden sopeutus olisi ollut epärealistinen.

Arvoisa puhemies! Jos katsotaan isossa kuvassa näitä hallituksen ratkaisuja ja hyvinvointialueiden taloustilannetta, niin kyllähän tässä puhutaan erittäin, erittäin kosmeettisesta ja pienestä vaikutuksesta, jos katsotaan niitä muita ratkaisuja, mitä tässä samaan aikaan ollaan hyvinvointialueitten rahoituksiin tekemässä — näyttää nimittäin siltä, että nämä rahoitusleikkaukset jatkuvat. Hallitus on lähettänyt lausuntokierrokselle lakiluonnoksen 490 miljoonan euron leikkauksista hyvinvointialueiden rahoitukseen vuoden 2029 tasossa. Lisäksi parhaillaan hallitus etsii näitä sadan miljoonan euron leikkauksia hyvinvointialueitten sosiaalipalveluihin, joista ehkä kuullaan sitten lähiaikoina lisää.

Isossa kuvassa tämä jatkoajan pidennys muutamille alueille ei juuri tilannetta korjaa. Ehkä olennainen kysymys on se, miksi näitä ratkaisuja ja muutoksia ollaan tekemässä vasta nyt, ottaen huomioon, että useilla hyvinvointialueilla ollaan pakkoraossa: palveluita on jouduttu lakkauttamaan ja keskittämään, kun ollaan jahdattu niitä alijäämiä. Jos tämäkin ratkaisu olisi tehty aiemmin, niin todennäköisesti olisi monia tärkeitä palveluja eri hyvinvointialueilla ja eri puolilla Suomea pystytty turvaamaan.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä muutamia esityksiä — vaihtoehtojakin täytyy pystyä antamaan ja esittämään, joten esitän ministerille vielä muutamia kysymyksiä, kävisivätkö nämä keskustan ratkaisuvaihtoehdot hyvinvointialueitten tilanteeseen.

Ensinnäkin tämä alijäämien kattamisaika kyllä kannattaisi kaikkien alueiden osalta pidentää suoraan sinne vuoteen 29 saakka niiden osalta, jotka sitä lisäaikaa tarvitsevat, ja sen vastineeksi sitten alueet sitoutuisivat siihen kustannustason hillintään.

No, sitten yhtenä vaihtoehtona on tämä hyvinvointialueiden velkasaneeraus. Jos arviointimenettelyssä oleva hyvinvointialue saa taloutensa tasapainoon, voitaisiin aiemmilta vuosilta kertyneet alijäämät antaa osittain anteeksi. Näin kannustettaisiin vaikeimmassa asemassa olevia alueita talouden tervehdyttämiseen. Kävisikö tämä, arvoisa ministeri?

Sitten asia, jota olemme pitäneet myöskin pitkään esillä, on tämä matkakulujen siirtäminen Kelasta hyvinvointialueille. Silloin nähtäisiin se kokonaisuus, nähtäisiin se palveluiden keskittämisen hinta, se taksirallin hinta, mitä nämä palveluitten lakkauttamiset todellisuudessa maksavat, kun nämäkin kulut menisivät sitten samasta rahapussista.

Toki hyvinvointialueilla tarvitaan myöskin pidemmällä aikavälillä rahoituksen vakauttamista ja ennakoitavuuden parantamista. Tähän liittyy myöskin diagnostiikkatietojen luotettavuus, ja toki on tärkeää myöskin kannustaa alueita tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja ulkopuolisen rahoituksen hankkimiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tärkeintä on se, että hallituksen tulisi johtaa tätä uudistusta nimenomaan niin, että pyritään kehittämään ja parantamaan niitä epäkohtia, jotka matkan varrella on löydetty, eikä kurjistamaan entisestään alueiden ja niiden henkilöstön tilannetta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.55 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! En koe tarvetta arvostella hallitusta sellaisesta, johon hallitus ei ole niin sanotusti syypää, mutta silloin kun selvästi on olemassa ti-

lanne, jossa hallitus olisi voinut toimia toisin ja on sitten omalla tekemättömyydellään tai virheellisillä ratkaisuilla aiheuttanut ongelman, niin silloin on syytä esittää arvostelua.

Vaikka tässä tulee nyt pieni toisto, niin nimenomaan, kuten edustaja Lylykin täällä hetki sitten sanoi, vielä vuosi sitten hallituksen taholta ilmoitettiin, että mitään tällaista alijäämien kattamisajan pidentämistä ei ole tarvetta tehdä, vaan jäädään odottamaan ja ikään kuin kannustetaan ja painostetaan alueita ratkomaan itse nämä ongelmat. Tässä on todella nyt sitten neljä kertaa tapahtunut hallituksen toimesta tällainen pieni perääntyminen. Ensimmäinen vaihe oli todella tämä, että ei mitään alijäämän kattamisen pidentämistä. Sen jälkeen tuli lausunnolle lakiesitys, jossa oli vuosi 28, mutta siinä asetettiin tietyt ehdot, joihin esimerkiksi 5—6 hyvinvointialuetta ei olisi päässyt, eli kytkettiin se tilanne siihen, että pitää tulla ylijäämää vuodelta 25. No, sitten kun lakiluonnosta korjattiin näiltä osin, saimme sen lakiluonnoksen käsiteltäväksi, missä tämä äsken mainittu ehto oli poistettu, ja nyt sitten, kun tuli uusia tietoja tästä viime vuoden kertyneen ylijäämän vaikutuksesta siihen vuoden 27 jälkikäteistarkistukseen, on tullut täydentävä esitys.

No, hyvä, että näin on toimittu, mutta ihan niin kuin täällä jokseenkin kaikissa puheenvuoroissa on sanottu, tässä on nyt viivytelty. Se viivyttely on aiheuttanut sitten tuolla kentällä laajan yhteistoimintaneuvottelujen aallon, jopa tuhansien henkilöiden irtisanomisia, harkitsemattomiakin toimipisteiden lakkautuksia — tällä painotuksella halusin sanoa, että kyllä ihan harkittujakin toimipistelakkautuksia on alueilla tehty, mutta nyt on jouduttu paniikissa tekemään niitä liikaa — erilaisten etuuksien pitämistä minimitasolla, maksujen viemistä korkeimmalle mahdolliselle tasolle ja ylipäätään monilla sektoreilla, ei toki kaikilla, palveluiden heikentämistä. Tämä on ollut minun mielestäni hallituksen tietoinen valinta. Uskallan väittää tämän väitteen siinä valossa, että hallitus on kohdellut eri tavalla kuntia ja hyvinvointialueita. Kun 19. marraskuuta 24 oli niin sanottu kuntatalouden musta perjantai, niin viikonlopun aikana hallitus linjasi ratkaisun, että kunnille annetaan lisää aikaa sen syntyneen tilanteen ratkaisemiseksi. Silloin ihan samoina ajankohtina oli jo tiedossa, että hyvinvointialueet ovat ajautumassa omista syistään ja tämän rahoituslain ongelmien johdosta vaikeuksiin, ja siinä kuitenkin sitten viivyteltiin.

Mikä on se merkittävin juurisyy tämän kaiken takana? Tässä voidaan tietysti katsoa myös ihan rehellisesti edellisen hallituksen enemmistöllä säädettyä rahoituslakia, jota aika pitkälti kuitenkin itse olen valmis puolustamaan noin rakenteellisena ratkaisuna, eli mitä elementtejä tuollaisessa rahoituslaissa pitää olla. Mutta se suuri ongelma oli siinä, että se rahoituslaki oli tehty olosuhteisiin, jolloin meillä 20 edeltävää vuotta oli ollut 1—3 prosentin inflaatio. Sitä ei oltu tehty olosuhteisiin, joissa yhtäkkiä tulee 10 prosentin inflaatio. Nyt me olemme ajautuneet tilanteeseen, että se jälkikäteistarkistus, mikä siinä rahoituslaissa on erittäin hyvä elementti, aiheuttaa nyt sen, että meillä on tässä varsinainen vuoristoratailmiö. Meillä tuli se syvä alijäämä, 1,4 miljardia alueille yhteensä vuonna 23, sitten tuli vielä 1,1 miljardia alijäämää vuonna 24 ja sitten viime vuonna tuli se vuoden 23 alijäämän korvaus, jälkikäteistarkistus, 1,4 miljardia. Alueet olivat jo saaneet jossain määrin aika merkittävästikin kustannuskehityksensä hallintaan niin, että keskiarvo viime vuodelta on enintään kaksi prosenttia, taitaa jäädä pikkuisen allekin. Siinä tilanteessa sitten syntyi tietysti tästä jättiläissuuresta jälkikäteistarkistuksesta ylijäämää viime vuodelle, ja se taas aiheuttaa sitten ongelmia vuodelle 27, kun tämä tänä vuonna kertynyt ylijäämä otetaan huomioon miinusmerkkisenä vuoden 27 tulevassa jälkikäteistarkistuksessa.

Eli tämä vuoristoratailmiö pitäisi saada katkeamaan. Sen pääsyy on se vuosi 23. Jos se olisi ollut matalan inflaation vuosi, sellaisen alle viiden prosentin inflaation vuosi, me

emme olisi ajautuneet tällaiseen tilanteeseen, missä me nyt olemme. Ja tätä vielä tavallaan on kärjistänyt tuo jälkikäteistarkistuksen jakoperiaate, joka laadittiin aivan tietoisesti sellaiseksi kuin se laadittiin, eli sen piti olla kannustava. Tässä sanotaan, että ei ole kannustavia elementtejä, mutta sen piti olla kannustava sillä tavalla, että se antaa vähän enemmän niille alueille, jotka ovat niin sanotusti hoitaneet taloutensa hyvin, mutta ei anna kokonaan anteeksi alijäämiä niille alueille, joilla alijäämät ovat suurimmat. Tämä on näin voimakkaissa erotilanteissa, mitä alueiden välillä on, synnyttänyt sen, että tämä jälkikäteistarkistus vain lisää näitä eroja. Olen käyttänyt tällaista esimerkkiä, että jos meillä on kaksi aluetta, jotka ovat 200 000 asukkaan alueita ja kummallakin on se 5 000 euroa per asukas valtionosuutta, ja toinen tekee ekana vuonna 30 miljoonan alijäämän ja toinen tekee 70 miljoonan alijäämän, niin kumpikin saa 50 miljoonaa jälkikäteistarkistusta. Toinen saa 20 miljoonaa ikään kuin kannustusrahaa, ja toinen jää ilman 20:tä miljoonaa. Nyt tämä vaikutus on ollut liian jyrkkä.

Eli tässä laissa on korjattavaa, mutta ennen kaikkea se perusongelma oli siellä vuodessa 23, ja sen takia nykyisen hallituksen olisi pitänyt reagoida viimeistään syksyllä 24. Jo siinä vuodenvaihteessa 23—24 olisi ollut mahdollisuus, kun nähtiin tämä tilanne. Näiltä osin esitän arvostelua, mutta yhdessähän tämä pitää korjata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo poissa. — Edustaja Kontu.

16.02 **Mauri Kontu kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt tämä hyvinvointialuelaki viettää viisivuotissyntymäpäivää kesäkuussa. Taitaa olla eduskunnan historian suurin julkisen hallinnon muutos, mitä on koskaan tehty: 220 000 työntekijää ja 23 miljardin liikevaihto jaettu 21 hyvinvointialueeseen. Meillä Varsinais-Suomessa on kaksi miljardia liikevaihtoa ja 23 000 työntekijää, ja ensimmäiset kaksi vuotta on ollut tosi vaikeita ja on tehty alijäämää, mutta hyvässä poliittisessa yhteistyössä se on nyt saatu kyllä järjestykseen ja näyttää nyt hyvältä.

Tämä käsittelyssä oleva hallituksen täydennysesitys liittyy hyvinvointialueiden alijäämän kattamisajan pidentämiseen. Esitys on kuitenkin, niin kuin keskustassa olemme todenneet, käytännössä kosmeettinen lisäys alkuperäiseen hallituksen esitykseen. Kyllä, hallitus antaa mahdollisuuden hakea lisävuotta alijäämän kattamiseen vuoteen 29, mutta, arvoisa puhemies: hakemaan — ei yleisesti, ei automaattisesti, vaan valtiovarainministeriön armoilla. Hyvinvointialueet roikkuvat löysässä hirressä, ja jokainen vuosi niiden talouden ennustettavuus heikkenee, kun elintärkeät päätökset riippuvat ministeriön harkinnasta. Samaan aikaan tämä sama hallitus valmistelee vielä 490 miljoonan euron uusia pysyviä leikkauksia hyvinvointialueiden rahoitukseen sekä etsii kevään kehysriiheen vielä sata miljoonaa lisää leikkauksia sosiaalipalveluista. On vaikea välttyä ajatukselta, että vasen käsi ei taida tietää, mitä se oikea tekee. Ensin annetaan näennäinen helpotus, ja perään leikataan niin, että koko helpotus vesittyy.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet tekevät parhaansa, ja niiden johtavat ammattilaiset kantavat vastuuta lakisääteisistä palveluista kaikille suomalaisille, siis lapsiperheille, ikäihmisille, sairaille ja syrjäytymisvaarassa oleville. He eivät tarvitse epävarmuutta ja hallinnollista lisätyötä, mutta tämä hallitus sysää heidät kerta toisensa jälkeen hakemusrumbaansa ja tiukentaa valtiovarainministeriön otetta sotepalveluista. Me kysymme: millä asiantuntemuksella? Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu ei ole valtiovarainministeriön vaan sosiaali- ja terveysministeriön. Silti tämä hallitus on antanut VM:lle soteoh-

jauksen supervaltaoikeudet, jotka eivät mielestämme sille kuulu. Tästä näkökulmasta koko esitys on väärästä päästä.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei hyväksy tilannetta, jossa rahoitusmallin valuvikoja ei korjata mutta hyvinvointialueita vaaditaan silti tekemään mahdottomia. Erholan raportti näytti joulukuussa 25, että rahoituksen perusteet vääristyvät erityisesti diagnoositietojen kirjautumisen ja väestön muutosten takia. Kaikki tämän ovat oivaltaneet, paitsi hallitus. Edustaja Siponen esitti meidän viisi toimenpide-ehdotusta: tämä kolmen vuoden pidennys alijäämän kattamisesta, mahdollisuus velkasaneerauksesta, kolmanneksi matkakulut pitäisi siirtää Kelasta hyvinvointialueille, neljänneksi asukassairastavuusindeksin rahoitus täytyy korjata oikeudenmukaisesti ja yhdenmukaisin periaattein ennen kuin se aiheuttaa lisää vahinkoa, ja viidenneksi sitten panostetaan tuottavuuden parantamiseen ja on luovuttava vaikuttamattomista palveluista ja vähennettävä ylitutkimusta ja otettava käyttöön uutta teknologiaa.

Arvoisa puhemies! Ratkaisut ovat olemassa. Ne eivät ole helppoja, mutta ne ovat toteutettavissa. Se, mitä nyt ei saa tehdä, on sekoittaa hallintoa entisestään. Hyvinvointialueiden yhdisteleminen ei tuo säästöjä. Tutkimus ei tue sitä. Päinvastoin se lisäisi kustannuksia, sekoittaisi palkat, järjestelmät ja päätöksenteon vuosiksi ja olisi ihmisille haitaksi. On myös syytä sanoa suoraan, että ei pidä lisätä yksityisen terveydenhuollon rahoitusta samaan aikaan kun julkiselta leikataan.

Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa on mahdollisuus saada soteuudistus takaisin raiteilleen. Se vaatii, että hallitus johtaa, ei seuraa, että hyvinvointialueet saavat työrauhan ja ennustettavan rahoitusmallin ja että Suomi luottaa siihen, että julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut ovat jokaisen suomalaisen perusoikeus, eivät neuvottelukysymys. Keskusta on valmis tekemään nämä korjaukset. Toivomme, että hallitus on myös valmis siihen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

16.08 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla on vastuu suomalaisille kaikista tärkeimmistä palveluista, kun alueet vastaavat siitä, miten me pääsemme lääkäriin, hoitajille, miten pelastuspalvelut on järjestetty ja miten sosiaalihuolto toimii. Siinä on iso vastuu, miten järjestää palvelut laadukkaasti mutta samalla huolehtia siitä, että verorahat riittävät nyt ja tulevaisuudessa. Tähän liittyy myös hallituksen esitys muuttaa hyvinvointialuelakia.

Kun katsoo viime vuoden talouslukuja, hyvinvointialueiden yhteenlaskettu tulos oli yli 400 miljoonaa euroa parempi kuin mitä osasimme odottaa, ja samalla kustannusten kasvua on saatu hillittyä todella hyvin. Tärkeintä tässä tilanteessa on kuitenkin se, että samaan aikaan palveluiden yhdenvertaisuus on parantunut. Työtä täytyy silti jatkaa, eikä sen suhteen tule olemaan valmista vielä pitkään aikaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka monelta alueelta on tullut hyviä uutisia, kaikki alueet eivät ole samassa tilanteessa. Alueet ovat hyvin erilaisia keskenään jo lähtien siitä, keitä alueella asuu. Joillekin alueista alijäämien kattaminen vuoteen 2028 mennessä on ollut yksinkertaisesti liian tiukka tavoite. Hyvinvointialueet ovat olleet toiminnassa nyt muutaman vuoden, ja alun jälkeen kävi hyvin nopeasti selväksi se, että nykyisen hallituksen pitäisi ryhtyä korjaamaan ilmi tulleita valuvikoja.

Tämä esitys on osa tätä korjaussarjaa. Sen myötä hyvinvointialueille voidaan myöntää lisäaikaa alijäämien kattamiseen vuoden 2029 loppuun asti. Se ei silti tarkoita sitä, että alueelle olisi avoinna loputon piikki, jota ei tarvitse maksaa takaisin. Lisäaikaa ei myönnetä automaattisesti, vaan alueella täytyy olla kunnollinen suunnitelma, ja valtiovarainministeriö antaa omalla harkinnallaan arvion uudesta määräajasta.

Arvoisa puhemies! Jos me emme myöntäisi alueille lisäaikaa, monella alueella olisi vastassa epärealistiset ja äkilliset sopeutustoimet. Käytännössä se voisi tarkoittaa sitä, että palveluista leikattaisiin, ja se näkyisi ihmisten arjessa esimerkiksi siinä, että hoitoonpääsy voisi viivästyä ja hoitojonot kasvavat. Sitä meistä ei halua kukaan.

Tällä esityksellä saamme tuettua hyvinvointialueiden taloudenpitoa ilman, että yksikään alue joutuu tekemään huonoja ratkaisuja palveluiden tai rahankäytön suhteen. Hallitus onkin tällä kaudella lisännyt hyvinvointialueiden rahoitusta yli 4 miljardilla eurolla. Siitä huolimatta meillä on vain rajattu määrä verorahoja käytettävänä, ja siksi jokaisen alueen täytyy sitoutua siihen, että ne käytetään parhaalla mahdollisella tavalla suomalaisten hyväksi.

Arvoisa puhemies Tämä esitys antaa lisäaikaa niille hyvinvointialueille, jotka sitä aidosti tarvitsevat, mutta samalla se huolehtii siitä, että jokainen alue ymmärtää taloudelliset tosiasiat. Kyse ei ole pelkästään siitä, että Suomessa on ollut jo pitkään haastava taloudellinen tilanne. Kyse on siitä, että meillä on koko ajan entistä vähemmän työikäisiä ihmisiä ja vastaavasti vanhusten määrä kasvaa koko ajan. Se lisää myös hoidon tarvetta, ja meidän täytyy keksiä, miten nämä palvelut järjestetään kaikille myös tulevaisuudessa. Siihen täytyy ryhtyä valmistautumaan jo nyt. Suuri vastuu tästä on hyvinvointialueiden päättäjillä, joiden täytyy keksiä ratkaisuja vuosien ja vuosikymmenien päähän. Se ei ole mikään helppo paikka, mutta uskon, että me yhdessä pystymme tähän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Jokelainen.

16.12 **Jessi Jokelainen vas:** Arvoisa rouva puhemies! On hirveän hyvä asia, että hyvinvointialueiden alijäämien kattamiseen annetaan nyt lisäaikaa, mutta vielä parempi asia olisi ollut, jos olisitte tuoneet tämän esityksen kaksi vuotta sitten. Sillä olisi muun muassa voitu todennäköisesti välttää aika monta irtisanomista tässä ajassa, kun tarve palveluille ja sotepalveluissa toimivalle henkilöstölle on valtava ja se tarve kasvaa yhä, koska meidän väestö ikääntyy voimakkaasti.

Silloin kun hyvinvointialueet perustettiin vuonna 2022, tiedossa oli, että korjaustarve tulee olemaan aika iso myös seuraavalla hallituksella, mutta se, miten tämä hallitus on reagoinut tähän asiaan tähän asti, on ollut käytännössä pääasiassa leikkaamalla. Se, mihin nämä alueet ovat nyt joutuneet, on se tilanne, että siellä on jouduttu järjestelemään palveluita eli käytännössä vähentämään palveluita ja jouduttu irtisanomaan henkilöstöä, välimatkat ovat kasvaneet ja ihmiset eivät pääse lääkäriin, kun tosiasiallisesti sitä rahaa olisi pitänyt lisätä voimakkaasti sen tarpeen mukaan.

Mitä tulee tähän esitykseen tällä hetkellä, niin nytkään kyse ei ole siis varsinaisesti kestävästä korjaustoimenpiteestä, vaan tämähän on väliaikaisratkaisu. Itse näen tämän asian niin, että niin kauan kun meillä ei ole verotusoikeutta hyvinvointialueilla, nämä talousvaikeudet tulevat ainoastaan jatkumaan ja aluepäättäjien valta suunnitella alueiden palveluita on käytännössä vain näennäistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.13 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ymmärtääkseni tämä uudistus on ollut hyvin laajasti kannatettu ja askel oikeaan suuntaan, ja samanlaisen näkemyksen myöskin valiokuntakäsittelyssä helposti sai.

Rahoituslaki on tosiaan tehty edellisen hallituksen toimesta, ja kun näin isoja uudistuksia tehdään, niin on selvääkin, että siellä on ehkä vaikeaa ennustaa, mitä mikäkin lainsäädännön sisältö tarkoittaa. Siinä mielessä korjattavaa tässä on ollut, niin kuin jokainen on huomannut. Mutta erityisesti, ei kannata hirveätä hätiköintiä tehdä näissä. Tätä koko uudistusta tehtiin pitkään ja myöskin sen korjaaminen pitää tehdä harkiten. Tässä on jo lähtökohdiltaan hyvin vaikeita asioita, joita lähes kaikkia pitäisi korjata, jos valiokuntakäsittelyäkin pohtii: diagnoosiperusteinen malli, väestöperuste, jälkikäteistarkastus. Jo pelkästään se, että lähtökohtaisesti monen alueen lähtötilanne oli niin eriarvoinen suhteessa muihin alueisiin, vaikuttaa niin, että sen korjaaminen ikään kuin tämän rahoitusmallin sisällä on hyvin vaikeata ja varsinkin suoraan lainsäädännöllisesti vaikeasti tehtävä yhtälö. Siksi toivoisinkin, että keskustelua käytäisiin mahdollisimman paljon sillä asenteella, että tehtäisiin näitä asioita yhdessä, ei niinkään toisiamme haukkuen tai etsien aina syyllistä sieltä tai täältä — sillä tämä iso asia ei tule muuttumaan eikä paranemaan. Mutta tämä suunta tässä tällä hetkellä on oikea.

Yksi asia, minkä myöskin halusin nostaa esiin, on se, että hyvinvointialueilla on merkittävän laaja hallinto-, esikunta- ja tukitehtävien henkilöstö, noin 25 000 henkeä toimii siellä tällä hetkellä. Nyt kun hyvinvointialueet ovat useita vuosia olleet toiminnassa, niin toivoisin, että siellä olisi uskallusta myöskin tarkastella tämän hallinnon määrää, onko se enää tässä mittakaavassa tarpeellinen, että jos vähentää pitäisi, niin voisiko se hallinto olla sitten siellä tarkastelun kohteena ennemmin kuin ne hoitajat tai muut operatiiviset työntekijät.

Myöskin sen haluan todeta, että vaikka kymmenen vuotta lisättäisiin tätä aikaa, niin se ei tule auttamaan tiettyjä alueita, jotka ovat niin syvällä tässä suossa, että ne eivät tule alijäämänsä kattamaan, vaikka sitä aikaa annettaisiin kymmenen vuotta. Niiden alueiden osalta pitää varmaan tehdä muita toimia. Niiden osalta on sitten olemassa muita keinoja, kuten menettely yhteisneuvottelujen kautta, että mitä voitaisiin tehdä ja miten valtio voisi muutoin auttaa, jotta kaikki alueet lopulta pääsisivät jaloilleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa täyttyä tähän varattu aika. Annan viimeisen puheenvuoron ministerille, ja sen jälkeen keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin. — Olkaa hyvä, viisi minuuttia, ministeri Ikonen.

16.16 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta.

Aloitan ihan kuvaamalla sitä, että hallituksen linja on nähdäkseni ollut tässä koko ajan johdonmukainen. Me olemme kannustaneet kaikkia hyvinvointialueita etupainotteisiin toimiin, koska ne, jotka ovat tehneet riittävän voimakkaita toimia riittävän aikaisessa vaiheessa, ovat saaneet talouttaan hallintaan ja palvelunsa turvattua, ja se alkaa tuottaa hedelmää ja hyötyä tässä vaiheessa. Tähän on haluttu säilyttää kannustin jokaiselle alueelle, niin että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saataisiin ne alijäämät katettua, jolloin päästään myöskin sitten kehittämään sitä toimintaa.

Myös kuitenkin tunnistetaan tämä alueiden erilainen tilanne. Niiltä osin kuin joillain alueilla on sitten ilmennyt haasteita tässä alijäämien kattamisessa alkuperäisessä aikataulussa, olemme todenneet myöskin sen, että emme halua puskea kaikkia yhteen ja samaan muottiin, vaan tunnistamme tämän erilaisuuden ja tarjoamme myöskin erilaisia ratkaisuja eri alueille. Sinne on tarjottu ohjausta, ja nyt sitten näillä alijäämien kattamiskauden joustoilla tulemme myöskin vastaan alueita, kutakin oman tarpeensa mukaisesti.

Eli emme ole antamassa lisäaikaa kaikille alueille, koska kaikki eivät sitä tarvitse. Osa alueista on jo saanut alijäämänsä katettua, osalla sitä ei ole ollutkaan. Osa on saanut sen katettua, osa saa sen tavoiteaikataulussa. Osa tarvitsee vain yhden vuoden lisää, osa tarvitsee kaksi vuotta. Nyt tällä mahdollistetaan niille, jotka tarvitsevat, kolme vuotta ja niille, joille sekään ei riitä, sitten arviointimenettelyn kautta. Kun täällä kysyttiin näistä arviointimenettelyn kautta tuotavista ratkaisuista, niin kyllä heille esimerkiksi haetaan ratkaisua yhdessä, ja heidän kanssaan voidaan päästä sitten vielä tätäkin pidempään alijäämien kattamiskauteen. Eli tässä todellakin tuodaan räätälöityjä ratkaisuja eri alueille heidän tarpeidensa mukaisesti.

Sitten täällä oli kysymys tästä niin sanotusta velkasaneerauksesta, tästä alijäämien antamisesta osittain anteeksi. Tässä oikeastaan kysyisin sen vastakysymyksen, että kun kuitenkin jonkun vastuulla on ne alijäämät kattaa sieltä, niin olisiko sitten tässä esityksessä se, että ne siirrettäisiin valtion kontolle, ja mistä ne silloin rahoitettaisiin. Tähän kaipaisin vastausta niiltä, jotka tätä ehdotusta toivat tänne näin.

Sitten myöskin tämä, että mistä johtuu tämä määräajan pidentäminen tässä nyt vielä yhdellä vuodella. Siinä tosiaan oli tilanne, että viime vuonna alueet saivat talouttaan todella vahvasti käännettyä, mikä on hieno asia. Vielä kesän lopulla tilinpäätösennusteet näyttivät, että ylijäämää tulisi 230 miljoonaa. Alueet tekivät todella kovasti töitä, ja nyt tällä hetkellä näyttää, että se ylijäämä oli noin suurin piirtein 650 miljoonaa tilinpäätösennusteitten valossa eli noin suurin piirtein 400 miljoonaa vahvempi tulos. Käänne on tässä se, että se näkyy nyt siellä jälkikäteistarkistuksessa. Sen tähden tässä sitten, kun se vaikutus kohdentuu vähän eri tavoin eri alueitten tilanteisiin, tällä tuodaan sitä helpotusta niille, joille tämä johtaisi haastavaan tilanteeseen.

Kun edustaja Lindén kuvasi sitä, miten edellinen hallitus loi tämän mekanismin sinne jälkikäteistarkistukseen, niin siinä juuri oli tämä hänen kuvaamansa malli, että tästä tehtiin tällainen kannustava, että se ei kompensoi alijäämiä aluekohtaisesti vaan se kompensoi ne koko maan tasolla, jolloin tässä syntyi juuri se kannustin, että näitä alijäämiä kannattaa pyrkiä kattamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, että pääsee tasapainoon. Siitä syystä me olemme myöskin tähän kannustaneet, ja nyt sitten tuomme näitä ratkaisuja niille, jotka eivät siihen ole yltäneet.

Vielä: täällä esitettiin eri tavoinkin toiveita näihin rahoitusmalliin liittyviin uudistuksiin.

Ensimmäisenä tartun tähän esitykseen maakuntaveron käyttöönotosta. Siihen tämä hallitus on sanonut kirkkaan ”ein”. Se nostaisi kokonaisveroastetta, se veisi selkeyttä verojärjestelmältä, ja todennäköisesti siinä myöskin sitten alueitten erot kasvaisivat vielä enemmän. Siellä, missä palvelutarpeet ovat suuret, on monesti myöskin heikompi verotulopohja, ja saattaa olla, että verokertymä ja palvelutasot lähtisivät eriytymään, tai sitten tässä tarvittaisiin todella isot valtion tasaukset, jolloin se sitten taas lähestyisi valtion mallia. Eli tätä maakuntaveroa ei ole nähty perusteltuna tässä.

Sen sijaan olemme lukuisilla tavoilla pyrkineet vaikuttamaan tähän alueitten rahoituksen tasoon. Näistä on tänään keskusteltu, näistä alijäämän kattamiskauden joustoista, mut-

ta näitä, mitä Erholankin selvityksessä nostettiin, me olemme hallituksessa tehneet. Diagnoosikäytäntöjen ja kirjausprosessien epäkohtien korjaamiseksi viime viikolla valmistui tämä selvityshenkilöitten selvitys, ja nyt sitä lähdetään toimeenpanemaan, korjaamaan niitä vikoja. Rahoitusmallin uudistamista olemme vieneet kolmessa vaiheessa, eli ensin on tuotu kannustin kustannusten hillintään, sitten kasvatettu HYTE- kerrointa, ja nyt parhaillaan ollaan tekemässä kolmosvaihetta eli diagnoosimallia, sen lakisääteistä päivitystä ja kustannusten kasvun taittamisen kannustetta sinne.

Vielä tässä nousi esiin myöskin tarve kokonaisuudistukselle. Kyllä, se on nähdäkseni myöskin tarpeen, mutta se on vuosien työ. Olen kertonut laittaneeni liikkeelle tällaisen selvityksen valmistelun, joka tuo pohjaa myöskin tällaiselle kokonaisuudistukselle. Se menee sitten varmasti yli hallituskausien, jolloin tämä parlamentaarinen työryhmä on ihan oikea paikka myöskin käydä tästä syventävää keskustelua. Niin kuin edustaja Lehtinen taisi täällä todetakin tästä, tämä on yhteistyön paikka, ja toivon myöskin, että siinä yhdessä lähdetään hakemaan ratkaisuja tähän kokonaisuuteen. — Kiitoksia.

Andre vice talman Tarja Filatov: Tack till ministern. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter i detta plenum efter de övriga ärendena på dagordningen.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 16.22.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 18.40.

Talman Jussi Halla-aho: Nu fortsätter behandlingen av ärende 6 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

Ledamot Kallio, varsågod.

18.40 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Politiikka on retoriikkaa, niin kuin olen oppinut. Tämmöinen lause ministeriltä ainakin kertaalleen, ellei useammankin kerran on kuultu: kustannusten kasvun taittamisen kannustin. Kustannusten kasvun taittamisen kannustin — mielenkiintoinen lause, josta jokainen voi pohtia, mitä se sitten oikein tarkoittaakaan. Jätän sen kotiyleisöllekin mietittäväksi.

Toinen, mitä vahvasti tuotiin ministeriltä esille, on tämä ylijäämäinen tulos, että yhteen laskien se on kasvanut. Se jää kertomatta, mikä se alijäämien kattamisen hinta on: irtisanomisia, epävarmuutta, huolta ja murhetta niille työntekijöille, osa ei palaa enää alalle, ja huolta ja murhetta ja turvattomuuden tunnetta myös niiden palvelujen käyttäjille. Se on se hinta kustannusten kasvun taittamisen kannustinten seurauksena.

Arvoisa puhemies! Tuore valtakunnallinen diagnoositietoselvitys vahvistaa, että soterahoitusmallin tietopohja on puutteellinen ja johtaa hyvinvointialueiden epätasa-arvoiseen kohteluun. Erityisesti tämä iskee itäiseen Suomeen ja itäisen Suomen hyvinvointialueeseen — kuten moni muukin hallituksen politiikka. Hyvinvointialueiden rahoituksen perustana oleva tieto muodostuu eri tavalla eri puolilla Suomea. Se muodostuu epäselvien ohjeiden ja rakenteellisesti virheellisten käytäntöjen lopputulemana. Tämä tuottaa epäoikeudenmukaisen lopputuloksen, jossa ei ole kyse vain teknisestä diagnostiikkatietojen kirjaami-

sesta vaan siitä, pystyykö hyvinvointialue turvaamaan lakisääteiset palvelut ja kansalaisten yhdenvertaisuuden — pystyykö hyvinvointialue turvaamaan lakisääteiset palvelut ja kansalaisten yhdenvertaisuuden. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei tuo tähän perusongelmaan käytännössä mitään muutosta. Ei siitäkään huolimatta, vaikka asiantuntijoiden mukaan ratkaisu olisi tehtävissä, jos siihen olisi haluja. On perusteltua kysyä, miksi hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei perustu THL:n tai talouspolitiikan arviointineuvoston arvioimiin parempiin vaihtoehtoihin.

Arvoisa puhemies! Rakenteellisesti virheellisen tietopohjan käyttäminen miljardiluokan rahoituspäätösten perusteena ei ole hyväksyttävää. Maailmassa ei enää ole kuin kourallinen oikeusvaltioita, mutta ainakin Suomi voi itsensä vielä sellaiseksi luokitella. Tämä oikeusvaltioasema kuitenkin murenee, mikäli kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen riippuu siitä, miten diagnooseja on eri hyvinvointialueilla kirjattu tai miten sattumanvaraista tietojärjestelmien toiminta sattuu olemaan. Kyse on paljon suuremmasta asiasta kuin pelkästä tietojen kirjaamisesta. Kyse on oikeudenmukaisuudesta ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta koko maassa, jokaisen ihmisen kohdalla. Ei ole millään tavoin hyväksyttävää, että virheellisillä tiedoilla jaetaan noin kolmasosa valtion budjettivaroista kansalaisten elintärkeiden palvelujen järjestämiseen. Hallituksen olisi pitänyt puuttua tähänkin asiaan ripeämmin ja nopeammin. Tietoa oli muttei tahtoa sen hyödyntämiseen. Rahoitusmalli ja sen ohjaus sekä sääntely on uudistettava niin, että hyvinvointialueita kohdellaan tasapuolisesti. Muutoin oikeusvaltiomme ja hyvinvointivaltiomme jatkaa rapautumistaan, kun maata jaetaan tässäkin kohtaa voittajiin ja häviäjiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.44 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! On ollut mukava kuunnella erinomaisia puheenvuoroja.

Soteasioita käsiteltiin tässä kolme neljä tuntia sitten, ja tässä oli kovakin kamppailu opposition ja hallituksen välillä, että kuka on tehnyt virheitä ja vikoja. No, nyt tarvitaan tietysti sitä Koskelaa, jota ei tänne löydy. Kuitenkin haluan kertoa kaikille, jotka katsovat tätä lähetystä vielä, että lähtökohtatilanne oli soteuudistus, jossa palvelut heikkenivät, jonot pitenivät ja kulut kasvoivat rajusti. Todellakin ymmärrän toki, että oppositio haluaa kertoa, että hallitus ei ole kaatanut tarpeeksi monta miljardia vaan pitäisi olla enemmän ja enemmän rahaa tulessa, mutta neljä miljardia tähän kauteen on varattu rahaa.

Tämä asia oli nähtävissä. On sanottu, että miksei kaksi vuotta sitten hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin. Miksi edellinen hallitus ei ryhtynyt toimenpiteisiin silloin kolme neljä vuotta sitten, kun oli täysin nähtävissä, että tällä rahoitussuunnitelmalla, tällä järjestämissuunnitelmalla ja tällä alueiden määrällä tämä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus ei tule onnistumaan missään tapauksessa? Niitä virheitä ja vikoja ollaan nyt korjattu kovasti, ja joka viikko saadaan kuulla, kuinka huonosti ollaan toimittu, mutta pohja on ollut se, minkä edellinen hallitus on rakentanut. Totta kai ymmärrän, että meidän pitää katsoa eteenpäin eikä katsoa taaksepäin, mutta aina se välillä tuntuu hankalalta, kun kaikkia niitä virheitä ja vikoja ei ole vielä ehditty korjaamaan. Me kannetaan vastuu tästä asiasta, ja saatte olla siitä aivan varmoja. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.46 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Meillä on valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaostossa omana asiana tämä hyvinvointialueitten rahoituksen selvittäminen, miten on tultu vuodesta 2023 tänne vuoteen 26, ja tuosta voi sanoa ihan suoraan, miten tämä miljardimäärä, joka täällä aina heiluu, tämä neljä miljardia, on noussut: hyvinvointialueindeksi on ollut yli kolme prosenttia vuodessa, ja sitten palvelutarpeen kasvu on ollut noin prosentin vuodessa. Eli noin neljä prosenttiyksikköä kun otetaan sieltä 23—25 miljardin budjetista, niin sieltä tulee pelkästään siitä suuruusluokaltaan noin tuhat miljoona vuodessa niitä korotuksia, ja sitten sen jälkeen on vielä alijäämän kattamista ollut. Nämä ovat ihan sieltä vanhasta lainsäädännöstä ja vuonna 23 käyttöön otetusta lainsäädännöstä tulleita lukuja, ja tämä aina tässä unohtuu. Sitä nousupainetta on sitten nykyhallituksen toimesta 600 miljoonalla leikattu.

Arvoisa puhemies! Tämä tausta pitäisi aina muistaa, kun tätä katsotaan: Silloin 22, kun tätä on säädetty, ei ole tiedetty inflaatiota etukäteen, ei ole tiedetty kustannuspaineita, ei tiedetty energiakriisin seuraamuksia, kun Ukrainan sota toi sen inflaatiopiikin sinne — niistä ei tiedetty. Sitten tämä alimitoitettu siirto siinä vaiheessa myöskin toi yllätyksiä. Kaikki tiesivät, että tämä vaatii korjaamista.

Arvoisa puhemies! Tässä kuitenkin aina vähän väliä tulee esille se, että alueilla pitäisi olla verotusoikeus, ja sitä aikoinaan on selvitetty. Tosiasia on se, että alueilla, jotka nyt saavat enemmän tämän tarveharkinnan pohjalta, olisi ollut vielä suurempi jakovero, olisi ollut korkeat verot, ja ne maksaisivat niistä palveluista siellä vielä enempi kuin mitä tämän yhteisen rahoituksen kautta tässä tulee. Aina kannattaa muistaa, että tämä yhteinen rahoitus, joka tehdään sen tarveharkinnan pohjalta, 4 000:sta 6 000:een asukasta kohden, tulee meidän valtionverotuksen kautta. Siellä on olemassa pääomaveroa, tuloveroa, arvonlisäveroa ja niin poispäin, joista sitä on kerätty oikeudenmukaisesti, ja se on varmasti oikeudenmukaisempi tapa nytten se rahoittaa. Väittäisin, että kuitenkin tästä yhteisesti rahoitetusta mallista on ollut myös se hyöty, että kustannusten nousutahti on pienentynyt siitä, mitä se oli kuntajärjestelmässä. Niin että kyllä tässä myöskin tällaisia tuloksia on olemassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen poissa.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till förvaltningsutskottet, som social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande till.